

V Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів вновостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення» (04-05 березня 2021 року)

оцінки земель, землевпорядкування; збереження земельно-ресурсного потенціалу для майбутніх поколінь.

Список літератури

1. Третяк А. М. Землевпорядне проектування: еколого-ландшафтне землевпорядкування сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. Київ: Аграрна наука, 2007. 120 с.
2. Земельний кодекс України від 13.02.2021 №2768-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Про землеустрій : Закон України від 26.02.2021 № 858-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
4. Третяк А., Кулініч В. Формування нової системи управління землями державної власності *Землевпорядний вісник*. 2009. №1. С. 20–25.
5. Пресіч П. Ю Формування механізмів державного регулювання земельних відносин в українській державі. *Демократичне врядування*. 2015. Вип. 15.

Дудяк Н.В.

к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет,

м.Херсон

Мартинів І.М.

асистент

Херсонський державний аграрно-економічний університет,

м.Херсон

Баранова О.Ю.

здобувач вищої освіти

Херсонський державний аграрно-економічний університет,

м.Херсон

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ТРАНСПОРТУ

Глобалізація та євроінтеграція в умовах інституціональних трансформацій в Україні засвідчують значну роль транспортного сектора у розвитку таких процесів. Транспорт і складське господарство у національній економіці України у 2019 р. склали 6,6 % ВВП, забезпечуючи різноманітні виробничі і невиробничі потреби інституційних одиниць та населення країни в усіх видах перевезень.

За даними Держгеокадастру України, за 2019 рік у структурі земель транспорту переважають автомобільні дороги, що складають 64,8 % від

усіх земель транспорту, найменшу долю займають аеропорти та відповідні структури – 4%.

Розбудова мережі автомобільних доріг в Україні, а також спорудження необхідних транспортних об'єктів на них, вимагають відведення та належного юридичного оформлення земельних ділянок, необхідних для здійснення проектів як нового будівництва, так і реконструкції[3].

Землі автомобільного транспорту є складовою категорії земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Відповідно до Глави 13 Земельного кодексу України до цієї категорії віднесено земельні ділянки, надані в установленому порядку підприємствам, установам й організаціям для здійснення відповідної діяльності. Особливості використання земель даної категорії розкриваються через їх структуру. Стаття 71 Земельного кодексу України, у свою чергу, визначає поняття земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства і характеризує їхній склад.

Землі транспорту – це ті земельні ділянки, які надані у виключне відання органів управління транспортом і які обслуговують техніко-експлуатаційні, комерційно-експлуатаційні, господарські і житлово-будівельні потреби відповідних видів транспорту, пов'язані з утриманням, реконструкцією, розвитком та удосконаленням шляхів сполучень.

Транспорту, для його нормальної технічної експлуатації, насамперед необхідний територіальний простір земельні ділянки, які складають основну частину земель транспортного призначення. На них безпосередньо розміщуються самі шляхи сполучення, а також транспортні споруди, необхідні для їхнього обслуговування. Крім того, на транспорті ведеться велике вантажне та комерційне господарство. Земельні ділянки, які використовуються з такою метою, покликані обслуговувати комерційно-експлуатаційні потреби транспорту.

До складу земель транспорту належать також земельні ділянки, які обслуговують господарські потреби транспортних підприємств (наприклад, земельні ділянки, на яких розташовані кар'єри (пісок, каміння), використовуються для будівництва та ремонту доріг).

Особливе місце у складі земель транспортного призначення займають землі, які обслуговують житлово-будівельні потреби транспорту. До таких земель належать ті ділянки, які при визначених умовах втрачають своє спеціальне призначення і включаються до складу земель житлової чи громадської забудови.

Отже, до земель транспорту належать землі, надані підприємствам, установам та організаціям залізничного, автомобільного транспорту і дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту для виконання

покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту і розвитку об'єктів транспорту (ст. 67 ЗК України) [1].

Особливістю правового режиму земель транспорту є чітка диференціація за видами, обумовлена тим, що правовий режим кожного із видів таких земель, крім спільних рис, притаманних всім землям транспорту в цілому, має і свої суттєві особливості.

Залежно від виду транспорту розрізняють землі залізничного, автомобільного, трубопровідного, морського, річкового та авіаційного транспорту.

Основною складовою земель автомобільного транспорту є автомобільні дороги. Вони становлять лінійний комплекс інженерних споруд, призначений для безперервного, безпечного та зручного руху транспортних засобів. У ст. 5 Закону України «Про автомобільні дороги» визначені наступні види автомобільних доріг: автомобільні дороги загального користування; вулиці і дороги міст та інших населених пунктів; відомчі (технологічні) автомобільні дороги; автомобільні дороги на приватних територіях.

Автомобільні дороги загального користування є складовою Єдиної транспортної системи України і задовольняють потреби суспільства в автомобільних і пасажирських перевезеннях. Вони перебувають у державній власності і не підлягають приватизації. Вулиці і дороги міст та інших населених пунктів знаходяться у віданні органів місцевого самоврядування і є комунальною власністю. Ділянки вулиць і доріг міст та інших населених пунктів, що суміщаються з автомобільними дорогами державного значення, належать до Єдиної транспортної системи і також не підлягають приватизації. Відомчими (технологічними) автомобільними дорогами є внутрішньогосподарські технологічні дороги, що знаходяться у власності юридичних або фізичних осіб.

Правовий режим земель автомобільного транспорту визначається [2]:

- Земельним кодексом України;
- Законом України «Про транспорт»;
- Законом України «Про автомобільний транспорт»;
- Законом України «Про дорожній рух»;
- Законом України «Про автомобільні дороги»;
- Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, і правил користування ними та охорони»;
- Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення безпечних умов для міжміських і міжнародних перевезень автомобільним транспортом»;
- наказом «Укравтодору» Міністерства інфраструктури України «Про порядок видачі дозволів та погоджень на розміщення і будівництво

об'єктів сервісу, будівель побутово-торговельного призначення, рекламоносіїв на автомобільних дорогах загального користування» та іншими нормативно-правовими актами.

До складу земель залізничного транспорту згідно зі ст. 68 ЗК України входять, у першу чергу, землі, які є смугою відведення залізниць. Крім того, землями залізничного транспорту вважаються землі, зайняті станціями з усіма будівлями та спорудами енергетичного, локомотивного, вагонного, колійного, вантажного і пасажирського господарства, сигналізації та зв'язку, водопостачання, каналізації, а також землі під захисними та укріплювальними насадженнями, службовими, культурно-побутовими та іншими спорудами, необхідними для забезпечення роботи залізничного транспорту.

Землями дорожнього господарства вважаються землі під проїзною частиною, узбіччям, земляним полотном, декоративним озелененням, резервами, кюветами, мостами, тунелями, транспортними розв'язками, водопропускними спорудами, підпірними стінками і розташованими в межах смуг відведення іншими дорожніми спорудами та обладнанням, а також землі за межами смуг відведення, якщо на них розміщені споруди, що забезпечують функціонування автомобільних доріг. їх перелік закріплений у ч. 2 ст. 71 ЗК України. Залежно від характеру цих споруд вони класифіковані на чотири групи. До першої групи віднесені паралельні об'їзні дороги, паромні переправи, снігозахисні споруди і насадження, протилавинні та протиселеві споруди, вловлюючі з'їзди. Друга група споруд включає майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, підприємства та об'єкти служби дорожнього сервісу. Третю групу становлять будинки (у тому числі жилі) та споруди дорожньої служби з виробничими базами. До останньої групи належать захисні насадження [4].

До земель трубопровідного транспорту ст. 73 ЗК України відносить земельні ділянки, надані під наземні і надземні трубопроводи та їх споруди, а також під наземні споруди підземних трубопроводів.

Відповідно до ст. 74 ЗК України до земель міського електротранспорту належать землі під відокремленими трамвайними коліями та їх облаштуванням, метрополітемом, коліями і станціями фунікулерів, канатними дорогами, ескалаторами, трамвайно-тролейбусними депо, вагоноремонтними заводами, спорудами енергетичного і колійного господарства, сигналізації і зв'язку, службовими і культурно-побутовими будівлями та іншими спорудами, необхідними для забезпечення роботи міського електротранспорту.

Цільове призначення цих земель пов'язане з розміщенням на відповідних земельних ділянках будівель та споруд, а також об'єктів інженерної інфраструктури, які забезпечують функціонування міського електротранспорту.

Відповідно до ст. 70 ЗК України до складу земель річкового транспорту належать певні різновиди земель. Серед них землі, надані під порти, спеціалізовані причали, пристані й затони з усіма технічними спорудами та устаткуванням, що обслуговують річковий транспорт. Самостійне місце у складі земель річкового транспорту посідають землі, призначені для розміщення пасажирських вокзалів, павільйонів і причалів. До цих земель закон також відносить землі, надані під судноплавні канали, судноплавні, енергетичні та гідротехнічні споруди, службово-технічні споруди, службово-технічні будівлі. Певними особливостями характеризуються землі, призначені під спеціальні насадження для вирощування деревини, зокрема ділової. Деяка специфіка притаманна землям, наданим у користування під берегоукріплювальні споруди й насадження. До складу земель річкового транспорту включаються також земельні ділянки, призначені для розміщення і подальшого обслуговування вуз-лів зв'язку, радіоцентрів і радіостанцій.

До земель річкового транспорту належать землі, надані у користування під будівлі, берегові навігаційні знаки та інші споруди для обслуговування водних шляхів, судноремонтні заводи, ремонтно-експлуатаційні бази, майстерні, судноверфі, відстійно-ремонтні пункти, склади, матеріально-технічні бази, інші об'єкти, що забезпечують роботу річкового транспорту.

До земель автомобільного транспорту належать землі під спорудами та устаткуванням енергетичного, гаражного і паливороздавального господарства, автовокзалами, автостанціями, лінійними виробничими спорудами, службово-технічними будівлями, станціями технічного обслуговування, автозаправними станціями, автотранспортними, транспортно-експедиційними підприємствами, авторемонтними заводами, базами, вантажними дворами, майданчиками контейнерними та для перечеплення, службовими та культурно-побутовими будівлями й іншими об'єктами, що забезпечують роботу автомобільного транспорту [1].

Головним чином, землі, надані транспорту, використовуються органами транспорту безпосередньо, але можуть надаватись цими ж органами в користування іншим організаціям, зокрема, тим, які постійно користуються послугами того чи іншого виду транспорту (для будівництва своїх під'їзних шляхів, складів, інших споруд).

Таким чином, землі транспорту, промисловості, зв'язку використовуються не як засіб виробництва, а як територіальний базис для розташування того чи іншого об'єкта. Основною ознакою цих земель є їх використання з несільськогосподарською метою. Однією із особливостей є те, що суб'єктами права користування цими землями виступають, як правило, державні підприємства і організації, оскільки промисловість, транспорт, зв'язок, оборона належать до сфери діяльності держави. Ще

однією особливістю правового режиму названих категорій земель є галузевий принцип управління ними.

Список літератури

1. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
2. Трифонов А. С. Правовой режим земель промисленности : моногр./А. С. Трифонов. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 168 с.
3. Яремко Ю.І. Теоретико-методологічні та практичні аспекти ефективного використання земельних ресурсівв Україні // Яремко Ю.І., Дудяк Н.В., Шикова Л.В.// Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. Науково-виробничий журнал – Київ, 2018 – с.82-90.
4. Будзяк В. М. Планування транспортно-господарського землекористування / В. М. Будзяк// Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. :Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 19–27.

Нарадовий Б.О.

аспірант

*Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄС

Сьогодні проблема реформи місцевого самоврядування та добровільного об'єднання територіальних громад залишається ключовою в умовах децентралізації влади, формуванні стратегічного розвитку України. Її вирішення потребує вивчення та застосування відповідної моделі міжнародного досвіду з планування розвитку територіального землекористування. Це пов'язано з тим, що існуюча система функціонування територіальних громад в Україні не є досконалою та знаходиться лише на початковому етапі свого становлення. За таких умов вивчення досвіду зарубіжних країн дозволить зробити практичні рекомендації щодо перспективи подальшого розвитку територіальних громад, визначити основні інструменти їхнього формування з урахуванням реалій розвитку, функціонування адміністративної та земельної реформи в Україні.

Планування територіального розвитку землекористування, згідно з дослідженням О. С. Дороша, являє собою повний комплекс соціально-економічних, природоохоронних, організаційно-господарських, науково-дослідних та інших заходів, пов'язаний з ресурсами, джерелами